

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uradništvu in upravništvu: Ljubljana, Hirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Politika Bulgarije.

V armadnem povelju, ki ga je izdal bulgarski car na dan bukareškega miru, dne 10. avgusta 1913, na bulgarsko vojsko, pravi razločno, da morajo Bulgari zvititi svoje zastave zaradi izdajstva svojih zaveznikov — do boljših dni. Če sodimo po vesteh iz Sofije, smatrajo tam v vladnih krogih, da je sedaj prišel ta boljši čas! Zakaj se je razvilo sovraštvo med obema slovanskima državama med Bulgarijo in Srbijo, tako, da so Bulgari celo pozabili na zgodovinsko sovraštvo do Turčije in pozabili na krvave dni pri Kirkilisi in Čataldži, da so nedavno Bulgari s Turki prijateljsko revidirali in popravili mejo s posebno pogodbo, je kaj umljivo.

Kakor znano so se pogodili Bulgari s Srbi spomladi leta 1912. popolnivi zvezno pogodbo z dne 29. februarja tako, da, če srečno izteče proti Turčiji nameravana vojna, pripade severna Macedonija in Albanija Srbiji, južna Macedonija zahodno do Ohridskih jezer pa Bulgarom. Med tema dvema ozemljema so hoteli izprva pustiti južno od Šar-Daga ležeč nevtralni pas, ki naj bi ga potem med obe pogodnici razdelil ruski car kot razsodnik. Obenem je bilo v pogodbi določeno, da se vse podrobnosti pogodbe predložijo ruski vladi, da jih dobrohotno odobri in jih pomaga izvesti. Nato se je sklenila med Bulgarijo in Srbijo vojaška zveza, ki je obvezala obe državi, da si v slučaju vojne med seboj pomagata.

Oktobra meseca 1912 so vse balkanske države razen Rumunije napovedale Turčiji vojno. Napad je imel popoln uspeh. Že dne 4. novembra so bili Turki potisnjeni do svoje zadnje evropske obrambne črte na Čataldžo in so zaprosili evropske velesile za posredovanje miru, ki so v ta namen pooblastili svojega londonskega poslanika. Posledica je bila, da se je sklenil s Turčijo dne 30. maja 1913 preliminarni mir, s katerim so Turki izgubili vse ozemlje zahodno črte Enos (ob Egejskem morju) do Midije (ob Črnem morju), kakor tudi otok Kreto, ki so ga dobile balkanske zavezne države, izvzemši pa Albanijo in doslej turške otoke v Egejskem morju, o katerih so si velesile pridržale pravico, da sklepajo o njih usodi pozneje.

Ta odločitev je izjalovila ves načrt glede delitve plena. Vojni namen Srbije je bila predvsem osvojitve Albanije, da si tako napravi pot do Jadranskega morja, dočim je mislila Grčija, da dobi obrežno ozemlje severnega Epira z valonskim zalivom. S tem, da so velesile zahtevale vrnitev Albanije od zaveznic, in ustanovile samostojno kneževino, sta menili Grčija in Srbija, da sta ogoljufani za svoje najlepše nade. Zaraditega sta zahtevali od Bulgarije, ki je dobila na izhodu mnogo več ozemlja, kakor je bilo pričakovati, novo delitev ozemlja, ki so ga osvojile zaveznice, kar pa po pogodbi ni bilo opravičeno; ministrski predsednik Pašič je namreč rekel v skupščini dne 28. maja, da sklenjena pogodba ne more biti več veljavna, ker so pogoje, ob katerih se je

pogodba sklepala, »spremenili vnanji vplivi bistveno«. Srbija zahteva kot nadomestilo, ker ni dobila v zmislu pogodbe obljubljene Albanije, poleg pogojenega deleža še znaten kos južne Macedonije, Grčija pa je zahtevala macedonsko primorje ob Egejskem morju s Saloniki in Kavalo. Obenem je pa tudi Rumunija porabila priliko, da si ni udeležila vojne, in je zahtevala nekaj ozemlja. Zahtevala je na škodo Bulgarije ureditev dobrudske meje, čeprav prebivajo v zahtevanem ozemlju kakor tudi v južni Dobrudži večinoma Bulgari.

Bulgarija se je branila. Dokazovala je, da je doprinesla v vojni največje krvne žrtve in največja vojna bremena; razen tega prebiva v ozemlju, ki naj bi ga odstopila, skoro samo bulgarsko prebivalstvo. Ko Srbija ni hotela odnehati od zahtev po južni Macedoniji, se je Bulgarija zatekla k ruskemu carju in ga prosila za posredovanje in razsodbo. Preden je pa prišla odločitev, ker Bulgarija ni hotela na zahtevo Srbije demobilizirati, je prišlo do vojne med zaveznicama; pa tudi Grčija, Črna gora ter Rumunija so se pridružile Srbiji. Ugodni trenutek so pa porabili tudi Turki, ker je Bulgarija umaknila svoje čete s turške meje, ter zopet zasedli Kirkilise, Lile-Burgas in Drinopolje. Bulgarija je bila v štirinajstih dneh popolnoma premagana. Že dne 18. julija 1913 je zaprosila bulgarska vlada po italijanskem poslaniku za mir. V bukareškem miru je morala Bulgarija odstopiti Rumuniji do južne dobrudske meje bulgarsko ozemlje kakor tudi odpraviti trdnjavske naprave ob rumunski meji, odstopiti Macedonijo Srbiji, Grkom prepustiti primorje od Soluna do Kavalle, Drinopolje z okolico pa vrniti Turčiji.

Boj je bil končan. Bulgarija je uvidela, da jo je uničila nekdanja zaveznica, da jo je Rusija pustila na cedilu. Če si hoče kdaj osvojiti odvzeta ozemlja, mora uravnati svojo politiko vbodoče proti Grčiji in Srbiji in delovati proti njima. V ta namen ji je dobrodošla zaveznica Turčija in zblizanje z Avstro-Ogrsko je posledica. Izprva je bila Bulgarija rezervirana; ko so se pa napadi na Dardanele ponesrečili, armade osrednjih držav prodirale vedno dalje v Rusijo in Italijo ob avstrijski meji izkrevaveva, se je Bulgarija vedno bolj bližala centralnim državam. Za nadaljni potek vojne bi bil poseg Bulgarije v to velikansko vojno silno velikega pomena. Če se posreči osrednjima državam prodreti srbsko ozemlje, ki loči centralni državi od Bulgarije in Turčije, ter otvoriti pot do Carigrada, se bo kmalu izvršila ena izmed najvažnejših faz sedanje svetovne vojne.

Avstrijske strokovne organizacije v vojni.

Vojne razmere so tudi na strokovne organizacije silno vplivale. Iz poročila komisije avstrijskih mednarodnih strokovnih društev, ki ga je objavila za leto 1914, je razvidno, da so strokovne organizacije izgubile v tem času precej članov in pa

da je tudi v denarnem oziru jako občutno vplivala vojna na stanje društvenih blagajen.

Člansko število se je znižalo leta 1914. za 174.544; število društvenikov je padlo na 240.681, kar znaša nad 43 odstotkov nazadovanja. Pri 38 zvezah je zaradi vpoklica v vojaško službo začasno izstopilo 75.109 članov; mnogo članov se pa najbrže ob vpoklicu sploh ni odglasilo. V Galiciji in Bukovini je bilo koncem leta 1913. 15.068 članov, koncem leta 1914. pa le še 1892, kar je povzročilo rusko zasedenje tega ozemlja.

Prejemki strokovnih organizacij so znašali leta 1914. 8.270.000 K. torej 1.760.000 K manj kakor leta poprej; izdatki 9.920.000 K (manj 130.000 K). V tem poročilu niso omenjeni stavkovni in tarifni fondii, ki se upravljajo popolnoma ločeno. Od izkazanih izdatkov znašajo samo podpore nad 50 odstotkov (brez stavk), za brezposelno podporo nad 30 odstotkov, to je 3.020.000 K (prejšnje leto 2.200.000 K). Brezposelna podpora je znašala povprečno na osebo 34 K 36 vin. (24 K 17 vin.), izdatki za podpore 21 K 34 vin. (11 K 58 vin.), za druge društvene namene 19 K 88 vin. (12 K 64 vin.).

Imetje strokovnih organizacij se je zmanjšalo v letu 1914. za en milijon kron in je znašalo konec leta 1914. 13.730.000 kron ali na člana 57 K 6 vin. (35 K 49 vin.).

Te številke naj pričajo, da so organizacije kljub svetovnemu boju ostale še vedno krepke, kljub vsem razmeram, ki so jih prinesli dogodki, so vršile svojo nalogo in v marsikaterem oziru še požrtvovalneje nego ob mirnem času. Pomen strokovnih organizacij so v sedanjem času priznavali učenjaki, ekonomski in drugi odlični ljudje na kulturnem polju, državne uprave, vojaška uprava in tembolj pa vedo ceniti delavci organizacije, ker je ta njih zaščita, njih izobraževalka v burnem in mirnem času, njih svetovalka in sredstvo, s katerim si morejo izboljšati svoje življenske razmere. Po vojni bodo naše strokovne organizacije še živeja potreba naša, še boljše pospeševalke našega blagostanja. Ostanimo zvesti svojim organizacijam, ker le te nam jamčijo, ali bomo kos bodočim nalogam, ki čakajo delavstvo po vojni, ali pa ne.

Miroljubna beseda v angleški diplomaciji.

Zunanji dopisnik lista »Neue Rotterdamsche Courant« je poslal naslednje razmotrivanje v angleških diplomatskih krogih svojemu listu:

»... Ne častihlepnost posameznika, ne »quidquid delirant reges« (ruvanje kraljev) je krivo, marveč že dolgo se zbirajoče gorivo, ki se je po zanešeni iskri samo vnelo.

Želim, da ostanem pri tem razmotrivanju popolnoma nepristranski, menim pa, če bi bila imela Anglija v zadnjih letih moža jasnega političkega razumevanja ali državoznanske uvidevnosti kakor Salisbury ali Beaconsfield, nikakor ne bi bila odklonila prijateljske roke Nemčije, ki jo

je ponujala. Škoda, da ni smelo biti tako. Zakaj mi bi imeli danes drugačno Evropo in misel razoroženja ne bi bila ostala sanje plemenitih ljudi, marveč bi že bila najbrže na potu uresničenja.

Toda povrnimo se k vojni: Pri napadu na Neu-Capelle je imela Anglija večje izgube nego v celi burski vojni. Boji v tej vojni, katerih imena smo že pozabili, so bili bolj krvavi nego bitke pri Waterloo, Kraljevem gradu in Sedanu, ki so tako vplivali na ljudstvo. Zakaj, bo marsikdo vpraševal, se morajo prinašati te žrtve? Kaj je smoter vojne? Ali ima vojna sploh kak smoter?

Ob pričetku vojne so rekli v Londonu, da ne odlože prej orožja, da pridejo Gurkhas (Afrikanci) v Berlin. Kdor bi še danes hotel tako govoriti, bi bil zrel za norišnico. In na drugi strani? Tu smo brali v velikem nemškem časopisu, da bo z vojno s podmorskimi čolni napravljen konec angleškemu gospodstvu na morju ravno 18. februarja.

Žal, se zdi, kakor da bi hoteli resni ljudje s takimi pripovedkami zbuditi ali ohraniti pogum. Kdor danes govori resnico, pride kmalu na sum, da je slab patriot. Koliko slabiji je pa še tisti, ki bi dvomil o nepremagljivosti svojih rojakov v sivih oblekah ali domneval, da oni žele čimprej mir. Razumljivo je seveda, da so vlade vojujočih držav v teh okoliščinah primorane k takemu postopanju in da skoraj ne morejo ravnati drugače.

Drugačna je pa stvar za časopise nevtralnih dežel. To ima lepo nalogo, pojasnjevati nespornost in posredovati. Potek vojne je prinesel doslej mnogo razočaranj; zlasti tudi glede obrambne sile dunavske monarhije. To je bilo morda največje razočaranje. Nihče ne bo dvomil, da je izgled centralnih držav boljši nego kdaj prej, toda to dejstvo ne opravičuje mnenja, da bo Rusija v doglednem času tako tepena, da bo prosila za mir. Tisto velja za položaj na zahodnem bojišču. Tudi tam ni nobenih uspehov, ki bi popolnoma oslabili nasprotnika.

Iz tega razmotrivanja odseva prepričanje dotičnega diplomata, da je svetovna vojna problem, ki se je popolnoma drugače razvil kakor so mislili in hoteli Angleži. Zaraditega pojema tudi angleška bojevitost.

Socialisti protestirajo proti odgoditvi dume.

Peterburški poročevalec poroča »Timesu« v London z dne 16. t. m.:

Danes opoldne je bil prečitan v dumi carski ukaz glede odgoditve dume. Preden je bil predsednik Rodzjanko ukaz prečital, so demonstrativno zapustili socialisti in progresisti dvorano. Vsi drugi so poslušali ukaz stoje in ob tihem molku. Ob koncu so klicali hura; to odobravanje so pa motili uporni klici odhajajočih socialistov. Ko je bil ukaz prečitan, se je takoj izpraznila dvorana. Občinstvo so komaj spravili s prepornih galerij.

Cela duma se je zbrala nato k splošni tajni seji. Vsi časnikarji in druge osebe, ki ne pripadajo dumi, so se morale umakniti. Zdi se, da so se člani posvetovali o tem, da pooblaste predsednika Rodzjanka, naj gre v avdienco k carju v glavni stan, ter obvesti krono o mnenju dume glede resnega položaja.

Vse stranke, razen skrajne levice, pravijo, da je za vse odgovoren Goremkyn. Menijo namreč, da je krono slabo informiral in s tem povzročil odgoditev dume. Nevolja celo pri zmernih strankah

dume je bila danes zjutraj tako velika, da so jih voditelji komaj pregovorili k zmernosti.

Poročevalec zaključuje svoje razmotrivanje takole: Duma je dokazala s svojo mirnostjo, da se popolnoma zaveda svoje velike odgovornosti in da je vredna, jo nositi. Goremkyn ni bilo na seji. Tudi drugi ministri, ki so se soglasno izrekli proti odgoditvi dume, niso prišli na sejo.

Dokler ne bo znan uspeh Rodzjankove avdience, bodo člani dume delovali dalje v vladnih komisijah za oskrbovanje vojske. Duma ne mara boja z vlado zaradi svoje odgoditve, marveč smatra, da je Goremkyn neprimerna oseba za vladanje dežele, in skuša zaraditega svoje ugovore predložiti neposredno kroni. Sklicujejo se tudi na to, da Goremkyn ni vprašal svojih tovarišev za njih mnenje, nego je ravnal kot diktator. Le zavest dolžnosti, je odvrnila ministre, da niso odstopili vsi.

Zaradi odgoditve dume vlada po vsej Rusiji med političsko zavednimi sloji velika vznemirjenost in listi že vedo poročati o najrazličnejših dogodkih, ki bodo nastali v Rusiji zaradi tega.

Tudi dunajski listi kakor »Neue Freie Presse« in »Reichspost« se čudijo, kako je bilo mogoče odgoditi v tem trenutku rusko dumo, ko preti nevarnost, da se zaradi neuspehov na bojišču in spremembe v vrhovnem poveljstvu ter nasilnega birokratizma utegnejo pojaviti upori in zmešnjave. Drugi listi pa poročajo celo, da so nekateri krogi vzklicali Nikolaja Nikolajeviča za carja, kar pa ni verjetno.

Gotovo je le to, da bo odgoditev dume silno neugodno vplivala na notranje razmere v Rusiji.

Novo prebiranje črnovojnikov.

Črnovojniški obvezanci, rojeni v letih 1873. do števil 1877. ter v letih 1891., 1895. in 1896., ki še ne služijo v skupni armadi, mornarici ali kot črnovojniki z orožjem, bodo poklicani v črnovojniško službo, ako bodo pri novem prebiranju spoznani za sposobne.

Ta vpoklic velja tudi za one, ki so bili svojčas že za vojaško službo z orožjem za spsobsne spoznani, pri prezentaciji pa kot nesposobni zopet odpuščeni.

Vsi, ki so dolžni k novemu prebiranju, se morajo najkasneje do 24. septembra zglasiti pri občinskem uradu svojega bivališča.

Prebiranje se bo vršilo med 11. oktobrom in 6. novembrom.

Oni, ki bodo spoznani za sposobne, bodo poklicani pod orožje najbrž sredi novembra 1915.

Izpred ljubljanskega deželnega sodišča.

V soboto dne 18. t. m. se je vršila pred ljubljanskim deželnim sodiščem obravnava zaradi navijanja cen. Obtoženi so bili:

Janko Predovič, trgovec s prešiči v Ljubljani; Franc Žitnik, posestnik in trgovec v Lanišah; Franc Strežek, posestnik v Malem Vrhu; Elija Predovič, zasebnik v Ljubljani in Jahez Ješe, posestnik v Jamni pri Mavčičah; — so toženi pred ljubljanskim deželnim sodiščem, da so koncem leta 1914. in leta 1915. pokupili velike množine praset in klavne živine, torej neobhodno potrebna živila, da bi čez mero zvišali njihovo ceno. Obtožnica pravi med drugim:

Gospodarske razmere Elija Predovič so postale težavne in so dovedle celo do eksekucij, vsled česar je opustil trgovino s praseti in z govejo živino in gre ta trgovina sedaj pod imenom, in na račun Janka Predoviča. Elija Predovič je ostal pa prekoslej duša celega podjetja in je kot izkušeni barantač nakupoval pri kmetih živino in pri tem navijal cene. Značilno je v tem oziru, da je Elija Predovič plačal nekoč Juriju Langerholz v Crngrobu 3 krone za kilogram žive teže za več prašičev in so zato cene prasetom po deželi poskočile. Na živinskih sejmih v Ljubljani koncem aprila in v začetku maja je plačevala tvrdka Predovič take cene, da je vse sama pokupila, drugi trgovci zato niso dobili nič, ker niso mogli tekmovati s Predovičem.

Kilogram žive teže je znašal pri prešičih v januarju 1 K 30 vin. do 1 K 40 vin. Elija Predovič in Ješe sta pa plačevala po 1 K 60 vin. do 1 K 70 vin. Cene februarja so se pa kar naglo zvišale na 1 K 90 vin., 2 K, 2 K 40 vin. do 2 K 50 vin. Krivi so druginje mesa v prvi vrsti prekupci, med njimi tudi tvrdka Predovič, ki je cene takorekoč delala. Tako pravi obtožnica državnega pravdnštva.

Kazenskemu senatu je predsedoval gospod svetnik Milčinski, votanti so svetniki Vedernjak, Regali in c. kr. sodnik vitez pl. Ohm Januschowski. Državno pravdnštvo zastopa državni pravdnik dr. Neuberger; Janka Predovič, Elija Predovič in Janeza Ješe zagovarja dr. Tavčar; Franca Žitnik in Franca Strežek dr. Triller.

Janko Predovič izpove, da so pošiljali kranjske prešiče na Dunaj, in sicer vsak teden 100—300. Izvozili so od novembra 1914 do 9. majnika 1915 2964 domačih prešičev; dobička je bilo 54.729 K.

Elija Predovič pravi, da pretiranih cen ni plačeval. Obtoženec joka. Državni pravdnik »No! No! Saj Vam ne gre za glavo!« Prizna, da je res plačal v Crngrobu 3 K za kg žive teže, ker so bili pujski tako lepi, da takih prej na Kranjskem še nikdar ni videl. Prizna pa tudi, da jih je kupil zato, da bi jih ne bil Lavtižar. Predsednik: V hiši je bil kupec, pred hišo pa g. Predovič, ki je očitno hotel ponagajati, zato je s 3 kronami plačal kg. Na sejmju 10. majnika v Kranju je Predovič tudi plačeval visoke cene. Na tozadevno vprašanje obtoženec odgovori: Bil je na sejmju žid Frank iz Budimpešte, o njem moram reči, da kakor sem hud barantač, me le še prekosi! — Franc Žitnik in Franc Strežek izpove, da sta bila nekaj časa v družbi s Predovičem. Pretiranih cen nista plačevala.

Janez Ješe je kupoval s Predovičem na sejmju v Kranju. Plačevala sta s Predovičem zato drago, ker je tudi Frank iz Budimpešte drago plačeval.

Priče so potrdile, kar je očitala obtožnica. Predsednik ljubljanske mesarske zadruge Jožef Kozak je izpovedal, da je bil z deputacijo mesarjev pri deželnem predsedniku, ker je Predovič tako dražil. Zahtevali so, naj se dežela zapre izvozu živine. Bil je na tistem sejmju v Ljubljani, dobil ni nič živine, ker je vso, kakor so mu pravili mesarji, pokupil Predovič. Obvestil je o tem tudi tržnega nadzornika.

Dr. Tavčar kot Predovičev zagovornik napove, da je prodala tvrdka od 27. novembra 1914 do 11. junija 1915 6350 prašičev za 1.189.494 kron; kosmati dobiček je znašal 126.770 kron.

Državni pravdnik dr. Neuberger izvaja, da je razprava jasno dokazala, da so navijali obtoženci cene. Od tedna do tedna, od dne do dne so plačevali višje cene. Mesarji so morali ustaviti obrt, ker so Predoviči vse pokupili. Opozarja na

ovadbo ljubljanskega mestnega magistrata, ki izvaja, da sta Elija Predovič in njegov sin diktirala cene in jih navijala na neznošen način; z mnenjem ljubljanskega magistrata se zagovornika gg. dr. Tavčar in dr. Triller ne strinjata.

Zagovornik dr. Ivan Tavčar izvaja, da sta Predoviča nedolžna. Deželna politična oblast ni storila svoje dolžnosti, ker ni zaprla dežele izvozu živine, zdaj naj pa sodniki sodijo, kakor je to pri nas v Avstriji že navada. Pravi, da je dobavljaj Predovič armadi in dunajski občini. Dobiček ni bil neznošen, tak je bil, kakor druga leta.

Zagovornik dr. Triller predlaga, naj se oprostita Franc Žitnik in Franc Strežek, ker se jima ni nič dokazalo.

Po daljšem posvetovanju razglasi predsednik svetnik Milčinski razsodbo:

Obtoženca Franc Žitnik in Franc Strežek (zagovarjal ju je dr. Triller) se oprostita. Ostali trije obtoženci (zagovarjal jih je dr. Tavčar) so zakrivali pregrešek navijanja cen in se kaznujejo:

Janko Predovič z enim mesecem hudega zapora, 8000 kron globe, v slučaju neizterljivosti se prida še 800 dnevni zapor; Elija Predovič s trimesečnim hudim zaporom, ker nima nič premoženja; Janez Ješe z enim tednom hudega zapora in z 200 kron globe.

Svetovna vojna.

Na srbskem bojišču je bil sedaj že dolgo takorekoč popoln mir. Le tu pa tam so se dogajale posamezne praske zlasti s črnogorske strani. Srbi so sedaj spravili v svet vest, da so zopet pripravljeni za vojno, da imajo dovolj municije in moštvo je tudi pripravljeno.

Sedaj so jeli Nemci in Avstrijci zopet obstreljevati srbske obmejne kraje pri Semendriji in ob Dunavu in Savi. Srbi so utrjevali obrežje Drine, a so se morali umakniti v obrambne zakope zaščitiljijskemu ognju. Zavezniška artiljerija je obstreljevala tudi trdnjavo Belgrad.

Na italijanskem bojišču so po velikih bitkah pri Gorici in Tolminu Italijani odnehali z ofenzivo, ker so bili utrujeni ali pa tudi, ker si niso vedeli pomagati. Pričeli so nato z metodiškimi napadi, to je s približevalnimi deli in posameznimi manjšimi napadi na poljubnih krajih. Vsi ti poizkusi pa le niso dovedli do pravega uspeha. Cadorna je najbrže menil, če že ne kaj drugega, vsaj, da bo to podrobno napadanje napravilo zmedo med napadanci. To se pa nikakor ne zgodi, kakaj velika bitka ob soški fronti je dovolj jasno pokazala, da so avstrijske postojanke ob Soči trdne dovolj, da vzdrže male napade brez posebnih težkoč in izgub. Samozavest avstrijskih čet je tem večja, ker vedo, da italijanska infanterija ni kos svoji nalogi.

Zadnje dni so jeli Italijani zopet silneje obstreljevati z artiljerijo naše postojanke in kraje zaščitiljijske, pa brez uspeha. Letalci se upajo časih ponoči v Nabrežino ali pa v tržaški zaliv, toda vedno zbeže pred obrambnim streljanjem. Ljut artiljerijski ogenj so naperili dne 17. t. m. na Goriško mostišče, in tudi na Gorico. Tudi neki letalec je hotel napasti naše zatočišče letal, kjer pa tudi ni dosegel prav nobenega uspeha. Na Dobrdobski planoti so Italijani zlasti obstreljevali našo fronto pri Št. Martinu in Redipulji. Naša artiljerija je uspešno odgovarjala. Najhujše obstreljevanje je bilo ob spodnji Soški fronti dne 16. in 17. t. m., kjer ni prenehalo niti ponoči.

V Trst se čuje prav dobro grmenje topov in ponoči se opazajo raketi in signali ter luč žarkometov ob morski obali pri Tržiču.

Na Koroški meji so Italijani obstreljevali Trbiž. Ob tirolski meji so se vršili večinoma topovski boji. Tako je bil zlasti silovit ogenj naperjen na italijanske postojanke severno od Ala. Te dni je tudi metal italijanski letalec v Tridentu letake z d' Anuncijevim pismom.

V »Neue Tirol. Stimmen« poroča oči-videc o zadnjih bojih pri Borgu in pri Roncegno v Vale Suganu: Italijani so poizkušali, da bi bili obšli naše postojanke, kar se jim je pa popolnoma izjalovilo. Obžalovati se mora, ker je zato pogorel velik del slavni železnih topljic Roncegno: uničen je hotel in gospodarsko poslopje. Naša artiljerija je morala obstreljevati navedeni poslopji, ker so se tam poizkušali ustaliti Italijani.

V prostoru pri Boycu je nastal po ponesrečenih italijanskih napadih minulega tedna zopet mir. Le sovražna artiljerija še strelja.

Ofenziva centralnih držav proti Rusiji se še vedno nadaljuje. Nemci so osvojili Vilno, Dinaburg je neposredno pred padcem in pristanišče Riga je domala obkoljeno. Rusi so se jeli nekoliko odločneje upirati; pri Dinaburgu se vrši velika bitka. Najhujši odpor pa kažejo Rusi v izhodni Galiciji, kjer so pričeli precej obsežno ofenzivo; njih ofenzivnost je pa ponehala že v nekaj dneh. Ruska fronta je pretrgana na dveh mestih, tako da tvori vsa ruska vojska na bojni črti tri posamezne armade, ki imajo stik šele daleč zaščitiljijske, ker ima to ozemlje malo železnic in malo slabih cest. En del vojske stoji med Izhodnim morjem in Dinaburgom, drugi na prostoru med Vilno-Baranoviči-Pinsk (ki je že tudi zaseden) in Minskom, tretja južna pa od trdnjave Rovno do reke Dnjester. Iz te razvrstitve ruskih armad je razvideti, kakor bi imela braniti severna armada Petrograd, srednja Moskvo, južna pa Kiev. Za sedaj je prodiranje nemške konjenice do Molodečna jako važno. Če sledi nemški kavaleriji res infanterija, se utegne vršiti tam na severu ena odločilnih bitk v sedanji vojni.

Časniška poročila pravijo dalje:

Ob besarabski meji v bližini bregov Dnjestra so Rusi podvzeli večji naval. Naši so ta napad z lahkoto odbili. Ob naših žičnih ovirah so Rusi izkrevavali. Na nekaterih mestih je prišlo tudi do bajonetnega boja. Izgube Rusov v teh bojih so velike.

Major Morath izvaja glede na položaj na ruskem bojišču: V prostoru pri Lidi in ob Njemenu je položaj tak, da je brez dvoma odrezan del ruske armade, ki se ne more več umakniti. Ruske čete so obkoljene od treh strani, s severa, z juga in z zahoda, če bi ne bilo ozemlje na jugu tako težavno, kjer prodirajo Nemci, bi bila obkolitev še bolj napredovala.

Pariško časopisje je zelo pobito radi obkoljevanja, ki grozi središču ruske armade. Naudeau brzojavlja iz ruskega glavnega stana »Journalu«: Če general Evert uide obkolitvi, se bo bila glavna bitka v odseku Lida-Podolsk-Minsk. Hervé priznava, da je središče že izgubljeno, ker je ločeno od železnice. Nesreča, ki grozi Rusom, lahko desetkrat prekosi Sedan. Hervé obžaluje, ker Joffre noče posnemati mojstrskega Hindenburgovega dela. Zda ali nikdar je tisti trenutek, da se prične prodirati, da se razbremenene Rusi. Poveljnik Civrieux izvaja v »Martinu«: Aleksejev mora svoj pregled kot vojskovodja dokazati z odločnimi sklepi,

da se izogne uničenju. Vsi vojni dogodki v Evropi obmolknejo ob dramati na ruski bojni črti. Francoski listi pa molče, da je že padlo Vilno, le »Temps« je v nedeljo namignil, da je Vilno najbrže že izpraznjeno.

»Kölnische Zeitung« poroča: Vojaški položaj za Ruse pri Dvinsku in pri Vilnu je zelo resen. Ruska armada se nahaja v taki nevarnosti, kakor še nikdar prej. Vojaški strokovnjaki sodijo, da se mora že v nekaterih dneh poznati končni uspehi silovitih operacij. Tri ruske armade so na črti ločene ena od druge in so v zvezi med seboj le še po železnicah, ki pa leže daleč zaščitiljijske. Središču grozi popolna obkolitev. Najslabši je položaj ruske severne skupine, a tudi njeno umikanje zelo omejuje Eichhornova armada. Velike operacije predstavljajo vzorno sliko obkolitve. Kljub temu je danes še prezgodaj, da bi se moglo vedeti naprej, kako izpade boj, ker je to odvisno od odporne sile Rusov.

S francoskega bojišča poročajo le o navadnih vojnih dogodkih, ki so večjega ali manjšega uspeha. Uradno poročilo z dne 21. t. m. pravi:

V odseku Souchez-Arras je francoska artiljerija skoro neprestano močno streljala. V okolici Neuville je prišlo do bojev z ročnimi granatami. Včeraj razbito hišo na jezu pri Satigneulu ob kanalu Aisne-Marne, severo-zapadno od Reimsa, smo ponoči, ko smo razstrelili ostanke po načrtu in brez dotike s sovražnikom, zapustili. Zapadno od Perthesa in v Champagni ter v Argonah smo z uspehom razstreljevali mine v sovražnih pozicijah. Več napadov z ročnimi granatami na Hartmannsweilerkopfu smo odbili.

»Münchner Zeitung« javlja, da se Francozi že mesec pripravljajo, da bi vdrlili v Alzacijo. Francoskemu in belgijskemu prebivalstvu ni več všeč, da bi se borilo za angleške koristi. Za zavzetje Alzacije upa vlada, da bo še navdušila francosko prebivalstvo. To je torej zdaj naloga generala Joffreja. Če jo bo mogel izvršiti, ne da bi kršil nevtralnost Švice, je še dvomljivo. Joffre se pripravlja za obe eventualnosti in je namenjena važna vloga Italiji, če bi se kršila nevtralnost Švice.

Nemci so napravili več poletov na Angleško, zlasti na London. V glavnem se pa vrše artiljerijski boji.

Tudi s turškega bojišča prihajajo večinoma za Turčijo ugodna poročila od Dardanel.

Nemški podmorski čoln je potopil angleško 15.000 tonsko transportno ladjo. Tudi v Črnem morju se nahajajo podmorski čolni.

Uradno poročilo z dne 20. t. m. pravi:

Dardanelska fronta: V odseku Anaforta je presenetila naša artiljerija dne 19. septembra sovražne čete, ki so delale okope pred našim desnim krilom. V odseku Ariburnu je porušila naša artiljerija na sprednjem levem krilu velik del sovražnih pozicij za metanje bomb in jarkov z okopi. Sovražna infanterija, ki je jarke zapustila, je bila uničena. V odseku Sedil Bar so bile sovražne čete, ki so na našem levem in desnem krilu delale okope, vsled našega ljutega ognja prisiljene, ustaviti delo. Sovražnik je iznenada pričel obstreljevati naše levo krilo, pri čemer je porabil na milijone projektilov, ne da bi nam prizadejal kake izgube. Dne 9. septembra smo prisilili sovražno torpedovko, ki se je približala izlivu Keresvidere in obstreljevala našo pozicijo, da je morala pobegniti. Sovražnik je odgovar-

jal na naš ogenj s kopnega, ne da bi dosegel kak učinek. Sovražno letalo je vrglo na bolniško ladjo, ki je bila vsidrana pred Degimmen Burnu, štiri bombe. Dognali smo, da uporablja sovražnik svoje lazaretne ladje za prepeljavanje čet ter jih zlorablja tako, da postavlja na jambore svoje straže.

Fronta ob Iraku: Dne 18. septembra smo izvršili nepričakovan napad pri Korini; sovražnik je moral svoje topove in del svojih čet zopet vkrcati in je imel pri tem velike izgube. Istega dne je prodrla naša, s prostovoljci ojačena konjenica do tik za sovražnikovo taborišče, kjer je z uspehom rekognoscirala in sovražnika pregnala. Ena naših ladij je torpedirala angleški natovorjeni parnik »Patagonia« ter ga je pred pristaniščem Odeso potopila.

Na ostalih frontah ni nič novega.

Domači pregled.

Ljudske šole deške v Ljubljani se začno, kakor se sedaj kaže, že 1. oktobra t. l., in sicer bodo imele vse štiri slovenske primerno skrajšan pouk skupaj na Ledini, kjer je sicer nastanjena samo 1. mestna deška ljudska šola.

Pričetek pouka na ljudskih šolah na Kranjskem. Šolski pouk na onih ljudskih šolah, katere obiskujejo največ otroci kmečkih staršev, se prične z začetkom novembra, krajni šolski svet lahko določi, da se začne poduk poprej; pouk na šolah, ki jih obiskujejo največ otroci nekmečkih staršev, se ima pričeti pouk brez odloga. Tako je odredil deželni šolski svet, pooblaščen v to od naučnega ministrstva.

Prodaja krompirja po mestni aprovizaciji. Tekom prihodnjih dni dobi mestna občina ljubljanska iz kranjskega sodnega okraja 58 vagonov prvovrstnega krompirja, ki ga bo takoj oddala konzumentom. Cena se bo sukala okoli 8 kron za 100 kg. Naročila za ta krompir se začno na magistratu prihodnji četrtek.

Cene kruha v mestnih vojnih pekarnjah. Od ponedeljka naprej se bo prodajal kruh v vojni prodajalni hlebec (1 kg) po 48 vin. Aprovizacijski odsek je sklenil ta povišek z ozirom na to, da ogrski mlini zahtevajo za vsakov rečo 2 K 80 vin. Ker vreč ne vzamejo nazaj, se podraži cena moki.

Novo ministrske odredbe. »Wiener Zeitung« objavlja ministrsko odredbo, da prevzame sočivje vojni prometni zavod; dalje odredbo, da odplačujejo kupone vojnega posojila poštni uradi.

Tretje avstrijsko vojno posojilo. Z Dunaja se poroča: Pripravlja se tretje avstrijsko vojno posojilo. Kdaj se razpiše in kako, še ni določeno, a najbrže takrat, ko bo že zaključeno vojno posojilo v Nemčiji.

Poizvedovanje po vojnih ujetnikih. Še vedno se dogaja, da se številni domači obračajo z vprašanji za vojnimi ujetniki naravnost na dunajsko centralo »Rdečega križa«, dasi je bila javnost svoječasnno obveščena, naj se obrača z vprašanji za vojake, pristojnimi na Kranjsko, edino le na »Poizvedovalni urad o vojnih ujetnikih« v Ljubljani, II. drž. gimnazija, soba št. 53, kakor se morajo vprašanja za Štajersko pošiljati v Gradec, za Primorsko v Trst itd. Vprašanja, ki se pošiljajo na Dunaj, pošlje dunajska centrala itak v Ljubljano in tako se z vprašanjem na Dunaju samo izgublja čas. Na vprašanja, vposlana v Ljubljano, se bo odgovarjalo, ko dobi urad svoje informacije o pogrešanih.

Poštni stik z vojnimi ujetniki, z interniranimi osebami, kakor tudi s tistimi,

veljavni naslednji predpisi: 1. Na avstrijski so v tujini pod nadzorstvom. Sedaj so sko-ogrske vojne ujetnike in civilne osebe, ki so internirani v sovražnih državah, je dandanes mogoče pošiljati: a) navadna pisma in dopisnice v Francijo (z naselbinami in posestvi), v Anglijo (z naselbinami in posestvi), v Italijo, na Japonsko, v Črno goro, v Rusijo in Srbijo. Teža pisem je omejena na 100 gramov; b) denarna pisma v Francijo (z naselbinami in posestvi), v Anglijo (z naselbinami in posestvi), v Italijo in Rusijo; c) navadne nakaznice v dežele; našete pod a), razen v Črno goro. Najvišja vsota ene nakaznice je 500 frankov; d) zavoji do vštevi 5 kg (colis postaux) v Francijo (z naselbinami in posestvi), v Anglijo (z naselbinami in posestvi), v Italijo (z naselbinami in posestvi), v Rusijo in Srbijo. Vse te pošiljatve so poštnine proste. Ekspresne pošiljatve in pošiljatve s povzetjem niso dopustne. Na zavoje v Francijo in Italijo ni dovoljeno označiti vrednosti. 2. Pisma in dopisnice (razglednice) morajo biti pisana z lahko čitljivo pisavo; pisma ne smejo biti daljša kakor štiri osmerkove strani. 3. Nakaznice je pošiljati pod znanimi pogoji kakor doslej samo skozi Švico. Po dandanašnjem kursu je 100 frankov = 125 kronam. 4. V zavojih se smejo pošiljati samo: obleka, perilo, drugačni za osebno porabo potrebni predmeti, kakor tudi hrana, ki se ne izpridi lahko (kondenzirane, marmelada, čokolada, suhor in druge take reči). Če je izvoz dotičnih predmetov prepovedan, ni v teh slučajih treba posebnega dovoljenja za izvoz. V Srbijo se ne sme pošiljati že rabljenega perila, ne ponošene obleke, ne jestvin; kondenzirane pa so dopustne. Samo pri paketih v Anglijo kakor tudi pri paketih na vojne ujetnike v Rusijo niso potrebni carinski listi. 5. Avstrijskim in ogrskim državljanom, v sovražnih deželah konfiniranim, t. j. le pod posebnim nadzorstvom civilnih oblasti ne nahajajočim, morejo svojci v Avstriji pošiljati: a) navadna pisma in dopisnice ali le v toliko, v kolikor gre za osebe konfinirane v Franciji (z naselbinami in posestvi), v Angliji (z naselbinami in posestvi), v Rusiji in Srbiji; b) denarna pisma (brez povzetja) v kolikor se tiče oseb konfiniranih v Franciji (z naselbinami in posestvi) in v Angliji (z naselbinami in posestvi); c) navadne nakaznice, v kolikor se tiče dežel navedenih pod a). Najvišji dopustni znesek ene nakaznice je 500 frankov; a) zavoji brez povzetja do vštevi 5 kg (colis postaux) in to spet samo v dežele navedene pod a). Vse te pošiljatve niso proste poštnine pristojbine. 6. Vse te pošiljatve se cenzurirajo. 7. Natančnejša pojasnila je dobiti pri vsakem poštnem uradu.

Skrivna in tesna pisava v poštnem prometu. Poštno in brzojavno ravhateljstvo (v G.) opozarja z ozirom na odlok trgovskega ministrstva z dne 7. pr. m., da vporabe neobičajne pisave (skrivna, dogovorjena, hebrejska, s ključem, ogledalna, pisava za slepce, ali s kako kislino pisana) ali jezika v pismih, koja se morajo odprto oddajati, povzročajo navadno znatne zamude, največ pa se taka pisma kratkomalo zadrže. V interesu občinstva samega je tedaj, da se isto kar natančneje ravna po teh navodilih.

Za denarne pošiljatve v Nemčijo računata pošta v bodoče 100 M = 136 K, za pošiljatve v Švico 100 frankov = 120 K.

Višarje so, kakor je razglasil škofijski ordinarijat, pogorele. Brez dvoma so to provzročili talijanski topovi, ki so obstreljevali tudi Trbiž. Tako sta zdaj uničeni najbolj znani romarski cerkvi, Sveta Gora pri Gorici in Višarje pri Trbižu.

Zasledovani člani jugoslovanskega odbora v Londonu. Tržaški uradni list objavlja tiralice radi hudodelstva proti vojni sili države (§ 327. vojaške kazenske postave) proti sledečim članom navedenega odbora: dr. Hinko Hinkovič, odvetnik in deželni poslanec, dr. Franko Potočnjak, odvetnik, Franc Supilo, izdajatelj in urednik reškega »Novega Lista«, in Dragotin Gustinčič, inženir, rojen leta 1882. v Košani, okraj Postojna. Zasledovanci so vsi pobegnili v inozemstvo.

Za srednješolce-črnovojneke. Z ozirom na skorajšnji pričetek šol, je naučno ministrstvo odredilo, da se vsem javnim učencem in privatistom na gimnazijah, realnih gimnazijah in realkah, ki so v šolskem letu 1914/15 nastopili aktivno vojaško službo ali aktivno službo pri deželnih strelcih, prostovoljnih strelcih ali drugih prostovoljskih zborih, do njihove vrnitve iz te službe tekom šolskega leta 1915/16 ohrani pravica za naknadni sprejem v prihodnji višji srednješolski razred. Taki dijaki uživajo tudi zanaprej svoje morebitne štipendije in bodo plačali šolnino šele pri dejanskem sprejemu, če ne bodo oproščeni. Pri pouku se bo oziralo na te naknadno sprejete dijake. Nadalje je naučni minister odredil, da se sme leta 1897. rojene srednješolce, ki so v šolskem letu 1914/15 dobili letno spričevalo o predzadnjem razredu in so v sedanjem šolskem letu sprejeti v zadnji razred, pod svoj čas za vojaščino obvezane dijake določenimi izjemnimi določili pred nastopom aktivne službe na prošnjo pripustiti k zrelostnemu izpitu. Zato se priporoča, da se taki dijaki takoj prijavijo za sprejem v zadnji razred. Dijaki rojstnega leta 1897., ki so že prostovoljno vstopili v aktivno službo, dobe lahko od vojaške oblasti dopust za zrelostni izpit, in sicer pred časom, ko bodo črnovojneke leta 1897. splošno vpopklicani, v posebno utemeljenih izrednih slučajih pa tudi do nekoliko kasnejšega roka. Za dijake rojstnih letnikov do vštevega 1896. leta, ki so v šolskem letu 1914/15 z letnimi spričevali v rokah že vstopili v aktivno službo in tedaj leta 1915/16 ne morejo zopet pričeti učenja, se bo svoj čas primerno ukrenilo, da se jim ob vrnitvi iz aktivne službe brez vsake škode omogoči nadaljevanje študij in polaganje zrelostnega izpita.

Protizakonita naznanila nezgod v rudarstvu. Rudniški obrati ne naznanjajo vedno pravilno nezgode. Bodisi, da ne napišejo potrebnih podatkov v posameznih predelih ali pa jih izpolnijo nepravilno, da so podpisani naznanila nepravilna ali nepopolna, da so podpise ponesrečenca ali prič podpisale očitno druge osebe, ali pa je ponesrečenec podpisal še nepopisano naznanilo. Taka nepravilna naznanila utegnejo vesti do sporov in tožba, ker so bistven dokument, na podlagi katerega se presoja slučaj nezgode. Na podlagi tega poročila nezgodne zavarovalnice za rudarje na Dunaju je c. kr. revirni urad v Brüsen (Mostecu) podal z odlokom z dne 1. septembra 1915, št. 11.723, navodilo, v katerem priporoča točnost in natančnost pri izpolnitvi nezgodnih naznanil, ker sicer bi morala oblast postopati v zmislu § 16. cesarske naredbe z dne 7. aprila 1914, drž. zak. št. 80, oziroma § 51. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 iz 1888. — Odlok je za rudarje jako važen. Velja za vse avstrijske rudarje, ki spadajo v zavarovanje pri nezgodni zavarovalnici za rudarje. Odlok je sicer naslovljen na rudniške uprave, toda je še večje važnosti za rudarje, ker utegnejo biti oškodovani zaradi nepravilnih naznanil le rudarji. Odlok pa pravzaprav tudi pravi indirektno, da morajo rudarji sami paziti, da se ne bodo vršile take nezako-

nitosti. Rudniška oblast je hvalevredno storila svojo dolžnost in sedaj naj jo vedno store še rudarji.

Žito za seme. Glasom ministrskih naredb se zamore nabavljati od gojilcev semen originalno semensko žito, njega prvi neposredni pridelek in priznana semensko žito, in sicer originalno semensko žito po ceni, ki je 15 K, prvi pridelek in priznana semensko žito 6 K višji, kot so določene prevzemne cene za žito. Za tako semensko žito se potrebuje atestat kakega od ministrstva za to določenega semenskega preskuševališča. Ker pa gojilcev semen na Kranjskem ni, in se zaradi obstoječih transportnih razmer ne more zanesljivo računati na to, da od drugod naročeno ozimno semensko žito pride pravočasno v deželo, se je od zavoda za promet z žitom ob času vojne dovolilo, da se sme nabavljati tudi domače žito za seme in sicer sledečim potom: Žito za seme si more kmetovalec nabaviti le potom komisijonarja žitnega zavoda in le z dovoljenjem c. kr. okrajnega glavarstva. Kdor potrebuje torej ozimno semensko žito, mora to z navedbo množine čimprej naznaniti svojemu županstvu, da ono izposluje dovoljenje od okrajnega glavarstva. Med tem si mora kmetovalec ogledati in izbrati žito za seme pri kakem drugem kmetovalcu in na to prositi žitnega komisijonarja, ki je določen za določeno občino, kjer se nahaja prodajalec semenskega žita, da on žito prevzame in mu ga odda oziroma doloži.

»**Grof in cirkuška igralka**« je naslov nad vse zanimivi drami, ki se predstavlja prihodnjo nedeljo 26. t. m. v »Kino-Central« v deželni gledališču. To je zopet igra, ki bo zadovoljila vsakega gledalca. Na višku umetnosti so raznoliki prizori iz cirkusa, stvari, ki jih doslej v naših krajih še nikoli nismo videli, vse to pa prepleta ginljiva v srce segajoča povest. V nedeljo pojdemo torej zopet v priljubljeno »Kino-Central« v deželno gledališče. — Imeli bomo mnogo zabave, mnogo užitka.

Svetovni pregled.

Naši letalci nad Milanom. »Baseler Anzeiger« poroča: Ker se vsak dan množe obiski avstrijskih letalcev nad Milanom, so natihoma prepeljali najvažnejše zanimivosti muzejev in stolnice na laški jug.

Srbija želi miru. Srbski sodrug Dušan Popović, glavni urednik strankinega glasila srbskega, piše, kakor poroča »Berner Tagwacht« v zasebnem pismu: »Ta vojna je uničila Srbijo. Naša zemlja je opustošena. Prebivalstvo je do dobre polovice ugonobljeno. Vojnim izgubam so se pridružile žrtve kužnih bolezni, ki so zaradi vladajoče administrativne desorganizacije in birokratiške indolence in korupcije grozovite. Najboljšega in najdragocenejšega v Srbiji ni več. Velika Srbija bo brez Srbov, in s tem je rešeno samoobsebi nevarno geslo o veliki Srbiji. Dežela je popolnoma izčrpana, prebivalstvo pa obupano. Pojavlja se hrepenenje po miru. Ko je nastopil v skupščini sodr. Lapčević za mir in za zvezo balkanskih držav, je molčala vsa zbornica. Socialno-demokratiška stranka izraža pravzaprav mnenje in najtoplejše željo ne le trpečega ljudstva, marveč tudi vladajočih meščanskih krogov, ki so doživeli zaradi svoje šovinistične in rusofilske politike najgrozoviteje razočaranje.

Bulgarija in Turčija. Iz Sofije poročajo, da je sedaj tudi ministrski predsednik Radoslavov izjavil, da je nova turško-bulgarska meja že določena ter da

Turki že opuščajo Bulgarom izročeno ozemlje.

Bulgarija je odredila splošno mobilizacijo dne 21. t. m.

Razmerje med Bulgarijo in Rumunijo pojašnjeno. Listi poročajo, da med Bulgarijo in Rumunijo ni več načelnih nasprotstev. Bulgarija se bo torej bojevala samo na eni strani, če Grčija ne bo napadala Bulgarije. Bulgarija sama ne misli napasti Grčije, marveč le Srbijo.

Tobačni monopol uvedejo v Švici.

Razporeženje v Rumuniji. Bukareška »Moldova« piše: Zagotavljamo, da rumunska vlada ne misli, da bi moral avstrijsko-nemški napad na Srbijo izzvati intervencijo Rumunije. Rumunija bi v tem slučaju ostala na svojem dosedanem stališču. — »Neue Freie Presse« poroča, da se pripravlja v vladajoči rumunski liberalni stranki secesija. Mnogo poslancev je nezadovoljnih z notranjo in zunanjo ter zlasti z gospodarsko politiko ministrskega predsednika Bratiana.

Iz osvojenega Poljske. Nemške oblasti so razpustile poljski centralni odbor v Varšavi ter vse njegove pododbore in krajevne organizacije na Poljskem in sicer zato, ker je ta odbor razvijal živahno politično delovanje ter pričel poslovati kot nekaka poljska narodna državna organizacija. Na čelu odbora se je nahajal kakor znano knez Lubomirski. Istočasno z razpustom so odvzele nemške oblasti odboru tudi vse dosedaj mu izročene javne agende zlasti šolske zadeve ter jih izročile nemškemu uradam. — Življenje je sicer docela normalno, v gledališčih, varijeteh in drugih zabaviščih vlada živahno življenje, tudi trgovina si je zopet znatno opomogla.

General Ruski vicegeneralissimus. Car je ukazal, da postane general Ruski namestni vrhovni poveljnik, novo mesto, ki so je ustanovili, in da so mu podrejeni vsi vojskovodje. Zakaj je bil svoj čas Ruski odstavljen, je zdaj pojasnjeno. Ruski je prvi svaril velikega kneza Nikolaja pred podpolkovnikom Mjasojedom, češ, da vohuni sovražniku v korist. Veliki knez je pa izjavil, da Ruski obrekuje in je izjavil carju, da osebno jamči za Mjasojedova. Ruski je nato odstopil. Ko se je pozneje izkazalo, da je imel Ruski prav in je bil Mjasojedov usmrčen, je pozval car Ruskega v avdijenco in mu je ob tej priliki naznanil, da hoče sam voditi armado, nakar je Ruski takoj izjavil, da je carju na razpolago.

Plen v Novem Georgievsku znaša po zdaj končanem štetju 1640 topov, 23.219 pušk, 103 strojne puške, 160.000 artiljerijskih strel, 7.098.000 patron za puške. Število pri Kovnu zaplenjenih topov se je povišalo na 1301.

Kongres francoskih socialistov skličejo v Pariz, kakor poroča »Humanité«, na dan 25., 26. in 27. decembra 1915, ki se bo bavil zlasti s splošnim položajem, ki je nastal vsled vojne in z okrepitevijo obrambe dežele.

Glede vojaške dolžnosti na Angleškem se je baje vlada že sporazumela s strankami. Podvržen bo v zmislu dogovora vsak Anglež v starosti od 18. leta pa do 65. leta kraljevi oblasti. Naredba izide že 24. septembra, ki bo to določevala.

Zračni napad na London vodil grof Zeppelin. Pariški »Temps« poroča: Zanjega napada na London se je osebno udeležil grof Zeppelin. Očividci Zeppelinovega napada na London 8. t. m., ki so došli v Filadelfijo, pripovedujejo o velikanski škodi, ki so jo napravile bombe. Škoda samo na Broadstreet znaša 10 milijonov dolarjev. Število mrtvih cenijo na 100 do 150.

Obvezna vojaška dolžnost na Angleškem. Na Angleškem se baje že dlje časa hud politični boj med pristaši vojaške dolžnosti in med nje nasprotniki. Državni tajnik Lloyd George pravi, da se mora uvesti vojaška dolžnost. Med delavstvom sta pa dve struji; ena je za vojaško dolžnost, druga je pa proti njej. Znano nam je že iz poročil o rudarskem gibanju na Angleškem, da so rudarji nasprotniki vojaške dolžnosti. Angleške strokovne organizacije so priredile okolo 4500 shodov, na katerih so protestirale proti uvedbi vojaške dolžnosti ter zagrozele s splošno stavko. Angleško časopisje dela velikansko reklamo za vojno in je zaraditega velik del angleškega prebivalstva prepričan, da bo vojaška dolžnost končno naklonila zmago Angliji. Vrhutega se pa vlada sama pogaja s strokovnimi organizacijami in jih skuša pridobiti za svoj načrt.

Trije angleški ministri baje odstopili. Iz Londona se poroča: Trdi se, da so vložili prošnjo za odstop ministri Chamberlain, Selborne in Carson, ki so pristaši splošne brambne dolžnosti.

Vohuni stanejo Anglijo vsako leto sedem milijonov mark. V angleškem proračunu se namerava zvišati postavka »Secret Service«, torej zaklad, namenjen vohunstvu, za 4 milijone mark, Anglijo torej stanejo ogleduhi vsako leto sedem milijonov mark.

Novi nemiri na Portugalskem. Iz Madrida poročajo: Na Portugalskem je izbruhnila nova vstaja. V Lisaboni in v raznih drugih mestih se vrše veliki nemiri. Portugalska vlada je zaprla meje in le osebe, ki imajo popolno legitimacijo, smejo na Portugalsko.

Japonci za Ruse. »Temps« poroča, da je organizirala japonska vojna uprava 1200 delavnic s 100.000 delavci, v katerih se izdeluje municija za Rusijo. Japonska vlada bo zgradila poleg tega še veliko tovarno, v kateri se bodo izdelovale puške za rusko armado.

Neurja v Ameriki. Iz Newyorka se poroča: Zadnji čas je razsajalo v Ameriki hudo nevrete, ki je opustošilo mnogo pokrajin. Tako se javlja iz Paname, da je divjala v Counties York strašna nevihta. Del Marylanda je opustošen, ravno tako kraj Gluikock. Škoda je ogromna. V Puntstuwuy se je odtrgal oblak in je voda preplavila ozemlje mnogo milj daleč; veliko naselbin je uničenih, živina je utonila. Železnice in ceste so porušene. V več premogovnikih so morali radi udrle vode ustaviti obrat.

Cilji Rumunije in Grške. Iz Aten poročajo: »Nea Imera« piše: Rumunija postopa v skladu z enakimi interesi Srbije in Grške tako, da bi zadržala Bulgarijo od vsake akcije na Balkanu. Seveda ni prezreti, da danes balkanske države ne morejo delati izključno balkanske politike. Celi balkanski problem je nerazdružljivo zvezan z velikim konfliktom evropskih velesil. Ako se hoče Bulgarija postaviti na stran centralnih držav, tega tudi rumunsko-srbsko-grška kombinacija ne bo mogla preprečiti.

Izumitelj nevidnega letala. Blizu Münstra na Nemškem je ponesrečil Anton Knubel, izumitelj »nevidnega letala«. Pričo velike množice gledalcev se je Knubel na letalu, ki ga je sam konstruiral, dvignil v zrak. V visočini 300 do 400 metrov je vozaril nekaj časa sem in tja, a naenkrat se je letalo prekucnilo in začelo padati. Ko je bil še kakih 15 metrov nad zemljo, se je Knubel poskušil rešiti s tem, da se je odpahnil od letala, a padel je na glavo tako nesrečno, da je čez nekaj minut umrl. Knubel je bil že 50 let star. Izumil je letalo, ki bi se v višini 1000 me-

trov sploh več ne videlo. Žrtvoval je za ta izum vse svoje imetje in je kratko pred svojo smrtjo izvedel, da je njegov izum izrabila neka francoska tovarna, ki izdeluje zdaj nevidna letala za francosko armado.

— Nov način za izdelovanje tiskarskega papirja. »Berliner Tageblatt« posih se je sedaj posrečilo izumiti nov način roča iz Draždan: Po dolgoletnih poizkuzah izdelovanje tiskarskega papirja. Kakor znano, izdelujejo papir potom predelave celične snovi, ki se ji dodane gotov odstotni postavek celuloze. Sedaj se bo

mogel izdelovati papir brez dodatka celuloze. Zaradi tega se bo papir jako pocenil, in Nemčija bo neodvisna od inozemstva. Obširni poizkuzi v papirnici v Petersdorfu so dokazali, da je novi papir za tisk mnogo boljši, nego je bil dosedanji. Tvorница bo sedaj začela z izdelovanjem novega papirja v velikem obsegu.

— Na poljskih bojiščih je padel sin znanega ruskega politika in voditelja stranke kadetov, profesorja Miljukova.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira dopol. popol.	Stanovanje
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11—12 2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12 2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.	Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.	Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšie plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Sodrug! naročajte žepni koledar za delavce in prometne nameščence, ki izide v kratkem. Cena v platno vezanem izvodu, 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Naroča se pri upravi „Delavca“ in pri zaupnikih.

Vojaški čevlji

za častnike in moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,

Breg št. 20.

Naročajte list „Delavec“.